

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра геодезії та землеустрою

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
геодезії та землеустрою**

Ю.Л. Скляр

“16” червня 2020 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)**

ВБ 2 Історія земельних відносин і землеустрою

Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій»

**Освітня програма: «Геодезія та землеустрій»
освітній ступінь «Бакалавр»**

Факультет: Юридичний

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з «Історії земельних відносин і землеустрою» для студентів за спеціальністю: 193 «Геодезія та землеустрій»

Розробник:

ст. викладач кафедри геодезії та землеустрою Гончаров В.В.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри геодезії та землеустрою.
Протокол від 16 червня 2020 року № 12

Завідувач кафедри Ю.Л. Склад

Погоджено:

Гарант освітньої програми М.А. Малашевський

Декан факультету С. І. Запара

Методист відділу якості освіти,

ліцензування та акредитації

Зареєстровано в електронній базі: дата: 26.06. 2020р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань: 19 Архітектура та будівництво	<i>Вибіркова</i>	
	Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій»		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів: 4		2020-2021	2020-2021
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс	
		2	3
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		4	5
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних -3 самостійної роботи студента -3	Лекції		
	16год.	8 год.	
	Практичні, семінарські		
	30 год.	8 год.	
	Лабораторні		
	Самостійна робота		
	44год.	74год.	
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 51,0/49,0 (46/44)

для заочної форми навчання – 21,6/78,4 (16/74)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: засвоєння студентами суті та закономірностей розвитку земельних відносин і землеустрою на всіх етапах розвитку України.

Завдання: визначення поняття і сутності земельних відносин і землеустрою; вивчення соціально-економічних передумов зародження земельних відносин і землеустрою; аналіз змісту і методів регулювання земельних відносин і землеустрою; пізнання сутності, сучасного змісту і тенденцій розвитку земельних відносин на різних етапах розвитку України; вивчення процесу розвитку землеустрою на всіх етапах розвитку України; встановлення перспектив розвитку земельних відносин в Україні і основних напрямків вдосконалення землекористування; вивчення сутності і напрямків розвитку земельних відносин і землеустрою в інших країнах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен :

знати: Особливості функціонування землі в суспільному виробництві, сутність, зміст і методи регулювання земельних відносин; зміст і напрямки землевпорядних заходів на основних етапах розвитку держави; закономірності розвитку земельних відносин і землеустрою, його позитивні і негативні тенденції; особливості розвитку земельних відносин за кордоном.

вміти:

Здійснювати аналіз і дати оцінку соціально-економічній сутності і змісту заходів по регулюванню земельних відносин і організації території; встановити тенденції розвитку земельних відносин і землеустрою на території України і за кордоном; використати набуті знання при вивченні інших спеціальних дисциплін, в курсовому і дипломному проектуванні.

3.Програма навчальної дисципліни

(затверджена Сумським національним аграрним університетом 26 грудня 2017 р. протокол №6)

Модуль 1. Теоретичні основи історії земельних відносин і землеустрою. Земельні відносини і землеустрій доби існування кріпосного права – часів Столипінської аграрної реформи.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи історії земельних відносин і землеустрою.

Тема 1: Теоретичні передумови вивчення історії земельних відносин і землеустрою.

Місце дисципліни в підготовці спеціалістів землевпорядників. Поняття і предмет навчальної дисципліни, коротка історія її розвитку. Внесок українських вчених у розвиток дисципліни.

Тема 2. Наукові основи земельних відносин.

Земля як вид природних ресурсів і її роль у біосоціалній та відтворювальній системах. Власність на землю і її перетворення. Основні теорії розвитку земельних відносин. Розвиток суспільства і зміни земельних відносин. Етика земельних відносин і стабільність суспільства.

Тема 3. Історія еволюції земельних відносин і землеустрою.

Передумови і умови вивчення земельних відносин. Земельні відносини Київської русі. Еволюція власності на землю на території України.

Змістовий модуль 2. Земельні відносини і землеустрій доби існування кріпосного права – часів Столипінської аграрної реформи.

Тема 4. Землеустрій і земельні відносини у період існування кріпосного права.

Господарсько - політичний устрій на території України в XVII ст. Основні суспільні класи та їх землеволодіння в XVII ст. Писцеве межування. Генеральне мужування.

Тема 5. Основні положення селянської реформи 1861 р. і зміна земельних відносин на її основі.

Соціально – економічні передумови відміни кріпосного права. Основні положення селянської реформи 1861 року і зміна земельних відносин на її основі.

Тема 6. Столипінська реформа 1906-1912 рр. в Росії – новий етап розвитку земельних відносин і землеустрою.

Реформування земельних відносин і землеустрою в 1906 – 1912 рр. Історичні уроки земельної реформи 1906 -1912 рр.

Модуль 2. Земельні відносини і землеустрій часів радянської України.

Змістовий модуль 3. Земельні відносини і землеустрій часів радянської та незалежної України.

Тема 7. Земельні відносини і землеустрій у радянській Україні.

Скасування приватної власності на землю як етап реформування земельних відносин (1917 - 1920 рр.). Реформування земельних відносин у Радянській Україні в період 1920 - 1941 рр. Земельні перетворення і землеустрій у період 1941 - 1970 рр. 4. Діалектика земельних відносин і землеустрою в Україні в 70 - 80-ті роки.

Тема 8. Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні.

Формування нових земельних відносин в Україні. Проведення земельної реформи і її наслідки. Особливості регулювання земельних відносин у світлі вимог нової редакції Земельного кодексу України. Землеустрій як механізм формування нових земельних відносин. Еволюція землекористування під впливом нових земельних відносин. Становлення і розвиток системи землеустрою.

Тема 9: Особливості реформування земельних відносин у Сумській області.

Реформування земельних відносин у Сумській області. Реформування земельних відносин у районах Сумської області.

Змістовий модуль 4. Поняття землеустрою в зарубіжних країнах.

Тема 10. Розвиток земельних відносин і землеустрою в зарубіжних країнах.

Земельні реформи в зарубіжних країнах. Поняття землеустрою в зарубіжних країнах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього - го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретичні основи історії земельних відносин і землеустрою. Земельні відносини і землеустрій доби існування кріпосного права – часів Столипінської аграрної реформи.												
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи історії земельних відносин і землеустрою.												
Тема 1. Теоретичні передумови вивчення історії земельних відносин і землеустрою.	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	6
Тема 2. Наукові основи земельних відносин.	4	2	2	-	-	-	8	-	2	-	-	6
Тема 3. Історія еволюції земельних відносин і землеустрою.	4	2	2	-	-	-	10	2	2	-	-	6
Разом за змістовним модулем 1	12	6	6	-	-	-	24	2	4	-	-	18
Змістовний модуль 2. Земельні відносини і землеустрій доби існування кріпосного права – часів Столипінської аграрної реформи.												
Тема 4. Землеустрій і земельні відносини у період існування кріпосного права.	6	2	4	-	-	-	12	2	-	-	-	10
Тема 5. Основні положення селянської реформи 1861 р. і зміна земельних відносин на її основі.	6	2	4	-	-	-	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Столипінська реформа 1906-1912 рр. в Росії – новий етап розвитку земельних відносин і землеустрою.	6	2	4	-	-	-	10	2	2	-	-	6
Разом за змістовним модулем 2	18	6	12	-	-	-	32	4	2	-	-	26

Модуль 2. Земельні відносини і землеустрій часів радянської України.												
Змістовний модуль 3. Земельні відносини і землеустрій часів радянської та незалежної України.												
Тема 7. Земельні відносини і землеустрій у радянській Україні.	16	2	4	-	-	10	8	-	2	-	-	6
Тема 8. Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні.	16	2	4	-	-	10	8	2	-	-	-	6
Тема 9: Особливості реформування земельних відносин у Сумській області.	10	-	-	-	-	10	8	-	-	-	-	8
Разом за змістовним модулем 3	42	4	8	-	-	30	24	2	2	-	-	20
Змістовний модуль 4. Поняття землеустрою в зарубіжних країнах.												
Тема 10. Розвиток земельних відносин і землеустрою в зарубіжних країнах.	18	-	4	-	-	14	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовним модулем 4	18	-	4	-	-	14	10	-	-	-	-	10
Усього годин	90	16	30	-	-	44	90	8	8	-	-	74

5. Теми та план лекційних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Теоретичні передумови вивчення історії земельних відносин і землеустрою. План 1. Місце дисципліни в підготовці спеціалістів землевпорядників. 2. Поняття і предмет навчальної дисципліни, коротка історія її розвитку. 3. Внесок українських вчених у розвиток дисципліни.	2
2	Тема 2: Наукові основи земельних відносин. План 1. Земля як вид природних ресурсів і її роль у біосоціальної та відтворювальної системах. 2. Власність на землю і її перетворення. 3. Основні теорії розвитку земельних відносин. 4. Розвиток суспільства і зміни земельних відносин.	2

	5. Етика земельних відносин і стабільність суспільства.	
3	Тема 3: Історія еволюції земельних відносин і землеустрою. План 1. Передумови і умови вивчення земельних відносин. 2. Земельні відносини Київської русі 3. Еволюція власності на землю на території України.	2
4	Тема 4: Землеустрій і земельні відносини у період існування кріпосного права. План 1. Господарсько - політичний устрій на території України в XVII ст. 2. Основні суспільні класи та їх землеволодіння в XVII ст. 3. Писцеве межування. 4. Генеральне мужування.	2
5	Тема 5: Основні положення селянської реформи 1861 р. і зміна земельних відносин на її основі. План 1. Соціально – економічні передумови відміни кріпосного права. 2. Основні положення селянської реформи 1861 року і зміна земельних відносин на її основі.	2
6	Тема 6: Столипінська реформа 1906-1912 рр. в Росії – новий етап розвитку земельних відносин і землеустрою. План 1. Реформування земельних відносин і землеустрою в 1906 – 1912 рр. 2. Історичні уроки земельної реформи 1906 -1912 рр.	2
7	Тема 7: Земельні відносини і землеустрій у радянській Україні. План 1. Скасування приватної власності на землю як етап реформування земельних відносин (1917 - 1920 рр.). 2. Реформування земельних відносин у Радянській Україні в період 1920 - 1941 рр. 3. Земельні перетворення і землеустрій у період 1941-1970 рр. 4. Діалектика земельних відносин і землеустрою в Україні в 70 - 80-ті роки.	2
8	Тема 8. Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні (1991 – 2000 рр.) План 1. Формування нових земельних відносин в Україні. 2. Проведення земельної реформи і її наслідки.	2

	<p>3. Особливості регулювання земельних відносин у світлі вимог нової редакції Земельного кодексу України.</p> <p>4. Землеустрій як механізм формування нових земельних відносин.</p> <p>5. Еволюція землекористування під впливом нових земельних відносин.</p> <p>6. Становлення і розвиток системи землеустрою.</p>	
	Разом	16

**Теми та план лекційних занять
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Історія еволюції земельних відносин і землеустрою.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови і умови вивчення земельних відносин. 2. Земельні відносини Київської русі 3. Еволюція власності на землю на території України. 	2
2	<p>Тема 2 Землеустрій і земельні відносини у період існування кріпосного права.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Господарсько - політичний устрій на території України в XVII століття. 2. Основні суспільні класи та їх землеволодіння в XVII ст. 3. Писцеве межування. 4. Генеральне межування. 	2
3	<p>Тема 3: Столипінська реформа 1906-1912 рр. в Росії – новий етап розвитку земельних відносин і землеустрою.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Реформування земельних відносин і землеустрою в 1906 – 1912 рр. 2. Історичні уроки земельної реформи 1906 -1912 рр. 	2
4	<p>Тема 4. Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні (1991 – 2000 рр.)</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формування нових земельних відносин в Україні. 2. Проведення земельної реформи і її наслідки. 3. Особливості регулювання земельних відносин у світлі вимог нової редакції Земельного кодексу України. 4. Землеустрій як механізм формування нових земельних відносин. 5. Еволюція землекористування під впливом нових земельних відносин. 	2

	6. Становлення і розвиток системи землеустрою.	
	Разом	8

**6. Теми практичних занять
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні передумови вивчення історії земельних відносин і землеустрою.	2
2	Розвиток права власності на землю.	2
3	Коротка історія еволюції земельних відносин і землеустрою.	2
4	Землеустрій в період існування кріпосного права.	2
5	Землеустрій в період існування кріпосного права.	2
6	Селянська реформа 1861 року.	2
7	Селянська реформа 1861 року.	2
8	Основні положення Столипінської реформи.	2
9	Основні положення Столипінської реформи.	2
10	Формування земельних відносин і розвиток землеустрою в Радянській Україні.	2
11	Формування земельних відносин і розвиток землеустрою в Радянській Україні.	2
12	Земельні перетворення і землеустрій в незалежній Україні.	2
13	Земельні перетворення і землеустрій в незалежній Україні.	2
14	Особливості земельних відносин і землеустрою в зарубіжних країнах.	2
15	Особливості земельних відносин і землеустрою в зарубіжних країнах.	2
	Разом	30

**Теми практичних занять
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні передумови вивчення історії земельних відносин і землеустрою.	2
2	Коротка історія еволюції земельних відносин і землеустрою.	2
3	Основні положення Столипінської реформи.	2
4	Формування земельних відносин і розвиток землеустрою в Радянській Україні.	2
	Разом	8

7. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Земельні відносини і землеустрій у радянській Україні	10
2	Земельні відносини і землеустрій у незалежній Україні	10
3	Особливості реформування земельних відносин у Сумській області	10
4	Особливості земельних відносин і землеустрою в зарубіжних країнах.	14
	Разом	44

Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні передумови вивчення історії земельних відносин і землеустрою.	6
2	Наукові основи земельних відносин.	6
3	Історія еволюції земельних відносин і землеустрою.	6
4	Землеустрій і земельні відносини у період існування кріпосного права.	10
5	Основні положення селянської реформи 1861 р. і зміна земельних відносин на її основі.	10
6	Столипінська реформа 1906-1912 рр. в Росії – новий етап розвитку земельних відносин і землеустрою	6
7	Земельні відносини і землеустрій в Радянській Україні.	6
8	Земельні перетворення і землеустрій в незалежній Україні.	6
9	Особливості реформування земельних відносин у Сумській області	8
10	Особливості земельних відносин і землеустрою в зарубіжних країнах.	10
	Разом:	74

8. Індивідуальні завдання

1. Підготовка рефератів:

1. Особливості формування земельної власності і земельних відносин на території України в XVI -XVIII ст.
2. Особливості землеустрою на території України в XVI-XVIII ст.
3. Форми земельного устрою в Феодально-кріпосницьку епоху.
4. Роль писцового межування (опису) в розвитку землеустрою.
5. Генеральне і спеціальне межування.
6. Особливості земельних перетворень в XVIII ст. в Галичині і на Буковині.

7. Селянська реформа 1861 року і значення її в реформуванні земельних відносин XVIII ст.
8. Поняття Селянського Поземельного Банку і його роль в ринку землі.
9. Столипінська аграрна реформа та її роль у розвитку земельних відносин та землеустрою.
10. Роль Столипіна в розвитку землеустрою.
11. Столипін і розвиток власності на землю.
12. Розвиток земельних відносин на території України у період скасування Приватної власності на землю (1917 - 1920 рр.).
13. Реформування земельних відносин в Радянській Україні у період 1920 -1941 рр.
14. Суть і зміст землевпорядкування на території України у період 1920-1941 рр.
15. Земельні відносини і землеустрій в період зміцнення і розвитку колгоспного ладу на Україні.
16. Вдосконалення земельних відносин і землеустрою в 1961-1970 рр., в 1971 - 1980рр. та 1981 -1990рр.
- Реформування власності на землю - основний напрям земельної реформи в зарубіжних країнах.
17. Правові проблеми земельної власності і земельного ринку в зарубіжних країнах.
18. Землеустрій в зарубіжних країнах.
19. Особливості регулювання земельних відносин.
20. Зміст і тенденції розвитку земельної реформи в незалежній Україні.
21. Розвиток землеустрою в ході здійснення земельної реформи в незалежній Україні.
22. Особливості реформування земельних відносин в сільському господарстві.
23. Закономірності розвитку земельних відносин.
24. Місце землевпорядкування в системі виробничих відносин і його завдання на сучасному етапі.
25. Роль держави в розвитку земельних відносин і землевпорядкування та їх вплив на стабільність суспільства.
26. Історичні передумови розвитку земельних відносин в Україні.
27. Структура земельних відносин в перехідний період до ринкової економіки.
28. Роль земельних відносин в сталому розвитку суспільства.
29. Розвиток землеустрою на сучасному етапі.
30. Модель розвитку земельних відносин на сучасному етапі.

9. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:
 - 1.1. Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою.
 - 1.2. Наочні: демонстрація, ілюстрація.
 - 1.3. Практичні: практична робота.
2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1 Аналітичний;
- 2.2 Методи синтезу;
- 2.3. Індуктивний метод
- 3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.
 - 3.1 Частково-пошуковий(евристичний);
 - 3.2 Репродуктивний;
 - 3.3 Пояснювально-демонстративний.
- 4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання конспектів лекцій.

10. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
 - активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - виконання аналітично-розрахункових завдань;
 - результати тестування;
 - письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
 - виробничі ситуації.

11. Розподіл балів, які отримують студенти (денна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота										Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума	
Модуль 1 – 35 балів					Модуль 2 – 35 балів								
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10				
6	6	5	6	6	6	7	7	6	15		85	15	100
										(70+15)			

Розподіл балів, які отримують студенти (заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота										Разом за модулі та СРС	Сума	
Модуль 1 – 35 балів					Модуль 2 – 35 балів							
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	5	6	6	6	7	7	6	15		(70+30)	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Добряк Д.С., Гончаров В.В. Історія земельних відносин і землеустрою. Курс лекцій для студентів II курсу ОКР «Бакалавр» денної та заочної форм навчання за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій» – Суми: СНАУ, 2018. – 111 с.
2. Капінос Н.О., Гончаров В.В. Історія земельних відносин в землеустрої: Методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» о.с «бакалавр» / Суми: СНАУ, 2017. – 54 с.
3. Скляр Ю.Л., Гончаров В.В., Прокопенко Н.О. Історія земельних відносин в землеустрої: Методичні вказівки щодо виконання практичної роботи для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» о.с «бакалавр» / Суми: СНАУ, 2020. – 102 с.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Новаковський Л.Я., Третяк А.М., Добряк Д.С. Земельна реформа і землеустрій : *Ин-т землеустрою УААН*, Київ: 2001. 138 с.

2. Третяк А.М. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: навч. посіб. Київ: Аграрна наука, 2001. 280с.
3. Ходаківська О.В., Могильний О. М. Селянське питання – від общинного землеволодіння до експансії агрохолдингів : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 184 с.
4. Управління земельними ресурсами: підручник / В.В. Горлачук та ін. 2-ге вид. Львів : «Магнолія 2006», 2016. 443 с.
5. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Н.А. Земельна реформа в Україні: тенденції та наслідки у контексті якості життя і безпеки населення : монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2017. 522 с.

Допоміжна:

1. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. Київ: ІЗУ УААН, 1998. 224с.
2. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою. Київ: ІЗУ УААН. 2002. 152с
3. Новаковський Л.Я., Третяк А.М. Основні положення концепції земельної реформи в Україні, Київ: ІЗУ УААН, 2000.
4. Ковалів О.І. Звершення земельної реформи в Україні: нова парадигма: монографія. Київ : ДІА, 2016. 416 с. URL: <https://agroeco.org.ua/wp-content/uploads/Publications/Monography/kovaliv/kovaliv.pdf> (дата звернення 21.06.2020).
5. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. Дата оновлення: 07.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення 20.06.2020).
6. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 282.

14. Інформаційні ресурси

1. Законодавча база - офіційний сайт Верховної Ради України: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Сайт для землевпорядників (20.05.2015 р.) <http://www.zemres.com/forum/viewtopic.php?f=86&t=1594>